**Burgemeester en wethouders**
**Postadres** Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
**Telefoon** 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

| | | | |
|---|---|---|---|
| **Behandeld door** | Natalie Pelzer | **Datum** | 17 mei 2023 |
| **Doorkiesnummer** | 14030 | **Kenmerk** | 11130309 |
| **E-mail** | natalie.pelzer@utrecht.nl | **Onderwerp** | Voortgangsbrief Nota Beheer Openbare Ruimte |
| **Bijlage(n)** | - | **Beleidsveld** | Openbare Ruimte |

Geachte leden van de raad,

Op 18 februari 2021 heeft uw raad ingestemd met de Nota Beheer Openbare Ruimte *'De basis in beeld en ontwikkelend beheer als toekomstperspectief'*. Vorig jaar heeft u gelijktijdig met het Meerjaren Investeringsprogramma (MJIP) 2023-2027 een brief ontvangen over de voortgang van de Nota Beheer Openbare Ruimte. Ook dit jaar brengen we u op de hoogte van de vorderingen in de openbare ruimte.

Deze brief geeft u zicht op de voortgang van de Nota Beheer Openbare Ruimte: in hoofdstuk 2 wordt de transitie van de beheerorganisatie wordt behandeld en in hoofdstuk 3 de transitie van de openbare ruimte. Waar nodig zal verwezen worden naar het MJIP. Voor resultaten in 2022 qua achterstallig en dagelijks onderhoud wordt daarnaast verwezen naar de verantwoording over 2022.

## 1. Inleiding

In februari 2021 stelde de gemeenteraad de Nota Beheer Openbare Ruimte vast. Die nota was een belangrijk keerpunt in het stedelijk beheer van deze stad en de missie van Stadsbedrijven. Waar de focus in het verleden vooral op efficiency, rolvastheid en instandhouding lag, verschoof deze naar een meer betekenisvollere rol: die van verbeteraar en vernieuwer van de openbare ruimte. Deze integrale manier van werken wordt in de Nota Beheer Openbare Ruimte aangeduid als *ontwikkelend beheer*.

In genoemde Nota is ook de ambitie uitgesproken om het bestaande achterstallig onderhoud, waarvan de omvang is vastgesteld op €50 miljoen, binnen tien jaar weg te werken. Met daarbij de constatering dat de vervangingsopgave gaandeweg toeneemt.

Al deze ambities kunnen niet in een keer verwezenlijkt worden, dit vergt een transitie van meerdere jaren. Een transitie die betrekking heeft op het versterken van de organisatie, het ontwikkelen en implementeren van nieuwe werkwijzen, een nieuw (beleids)instrumentarium en het verbeteren van de samenwerking met in- en externe partners. In deze brief schetsen we welke resultaten zijn geboekt in 2022, het tweede transitiejaar van de Nota Beheer Openbare Ruimte, en welke stappen nog gezet moeten worden.

## 2. Transitie van de beheerorganisatie

De transitie van de beheerorganisatie geven we vorm langs drie lijnen:

1. *We investeren in de personele capaciteit en kwaliteit van de beheerorganisatie*
   Om de organisatie gereed te krijgen voor de groeiende beheeropgave én ter verwezenlijking van het ontwikkelend beheer is toegezegd om te investeren in de beheerorganisatie.
2. *We brengen het instrumentarium van de beheerorganisatie op orde*
   De organisatie dient te beschikken over een instrumentarium om ontwikkelend te kunnen beheren en integraal te kunnen werken.
3. *We geven vorm aan een integrale werkwijze*
   Vanuit het beheer van de openbare ruimte leveren we een bijdrage aan de opgaven van Utrecht. Het uitvoeringsinstrument MJIP brengt koppelkansen in beeld tussen de beheeractiviteiten, gemeentebrede opgaven en opgaven van partners.

### 2.1 Investeren in de beheerorganisatie

Resultaten 2022

Om ontwikkelend beheer te kunnen toepassen zijn vakmanschap en competenties vereist. Het vakmanschap bestaat uit technische know-how, kennis over het gebruik van assets en innovatiekracht. En met de juiste competenties kunnen we het beheer van de openbare ruimte verbinden aan de opgaven van de stad middels co-creatie en coproductie. Om invulling te kunnen geven aan deze integrale manier van werken èn om de groeiende beheeropgave het hoofd te kunnen bieden, hebben we de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in onze mensen en organisatie.
In 2022 is met name ingezet op het vergroten van de strategische en verbindende capaciteit. Belangrijkste doelen daarbij waren het verstevigen van de onderbemenste taken/activiteiten en het mogelijk maken van de implementatie van asset management en de daarbij behorende rollen. Er zijn meer dan 30 nieuwe collega's aangenomen.

Vervolgstappen in 2023

In 2023 investeren we verder in de doorontwikkeling van de afdeling Beheer Openbare Ruimte (BOR), zowel op strategisch als op uitvoerend vlak. Ondanks dat veel nieuwe collega's zijn aangenomen, zijn niet alle vacante posities ingevuld. Ook is nog sprake van inhuur op een aantal posities. Medewerkers worden opgeleid in kennis van en toepassen van het instrumentarium assetmanagement (zie 2.2). Samen met het ingenieursbureau (SI) past BOR een gezamenlijke arbeidsmarktstrategie toe om nieuwe vaste medewerkers aan te trekken. Wat tot een zodanige groei en doorontwikkeling moet leiden dat we de toenemende beheeropgave en ontwikkelopgaven kunnen realiseren. De verwachting is dat we deze doelen eind 2024 hebben gerealiseerd, met besef van de krapte op de arbeidsmarkt.

### 2.2 Instrumentarium op orde

Resultaten 2022

- Binnen het interne verbeterprogramma 'Programma Ontwikkelend Beheer' wordt een "gereedschapskist" ontwikkeld met instrumenten, afspraken, methoden en informatie voor het beheer. Zo zijn beheerplannen voor alle assets opgesteld, processen geïnventariseerd en beschreven en is gestart met de implementatie van een project- en portfolio monitoringssysteem. Daarnaast is het aanbestedingstraject gestart voor de aanschaf van een nieuw Asset Informatie Systeem (AIS).
- Voor een kwaliteitsslag in de openbare ruimte is goede ordening en beheer van de ondergrond een randvoorwaarde. De visie op de ondergrond is daarmee – in samenhang met de begin 2022 vastgestelde Verordening ondergrond: kabels, leidingen en boomwortels – een belangrijk beleidsdocument voor ontwikkelend beheer. Conform de ambitie uit het coalitieakkoord is in 2022 het projectteam gestart om deze visie en bijbehorend uitvoeringsprogramma op te stellen.

- Bij de Visie Speelruimte Utrecht en de vastgestelde visies Water en Riolering en de visie Klimaatadaptatie is ontwikkelend beheer het uitgangspunt. Zo dient bij voorkeur elke ingreep in de openbare ruimte klimaatadaptief te zijn.
- In het Meerjaren Investeringsprogramma (MJIP) kijken we dit jaar voor het eerst zes jaar vooruit. Onze ambitie is uiteindelijk een doorkijk van tien jaar. Voor meer informatie wordt verwezen naar het MJIP 2024-2029.

Vervolgstappen in 2023

- Verder ontwikkelen van het assetmanagement instrumentarium waaronder assetstructuur, kostenmodel en beleidsstructuur. De implementatie van het project- en portfolio monitoringssysteem wordt afgerond, waardoor afstemming en bewaking van de voortgang van projecten beter zal verlopen. En de implementatie van het AIS wordt gestart, naar verwachting Q2/Q3. Dit systeem zal ons helpen om informatie over assets beter te beheren, met als gevolg minder kosten en een efficiëntere uitvoering van projecten en dagelijks beheer.
- De Visie Ondergrond wordt naar verwachting in Q4 van 2023 ter inzage gelegd en in Q1 2024 aangeboden aan de Raad voor besluitvorming.
- In 2023 starten we een meerjarig doorontwikkelingstraject stuurinformatie (business intelligence) voor bedrijfsvoering.

### 2.3 Vormgeven integrale werkwijze

Resultaten 2022

- We hebben stappen gezet om tot een betere afstemming te komen en meer koppelkansen te benutten in de reguliere afstemming tussen MPR en MJIP. Zie ook MJIP 2024-2029.
- Utrecht heeft zich in 2022 aangesloten bij de City Deal Openbare Ruimte. De City Deal heeft als doel ontwikkelde kennis en innovatieve methodieken voor een integrale aanpak van de openbare ruimte als vliegwiel in te zetten voor de interne samenwerking. Verder hebben we de ambtelijke samenwerking in de Kopgroep Beheer gecontinueerd en zijn we een nieuwe samenwerking gestart tussen de beheerorganisaties van de G4. Deze netwerken wisselen informatie uit over ontwikkelend beheer en de bijbehorende integrale werkwijze.
- Vanuit het principe in één keer goed aanpakken hebben we voor de gemeentelijke strategie om de stad te vergroenen gezocht naar kansen om groot onderhoud te combineren met vergroening van de openbare ruimte. In het collegeakkoord zijn daarvoor extra middelen vrijgemaakt. Denk hierbij aan projecten als Taagdreef, Amazonekwartier en Welgelegen.

Vervolgstappen in 2023

- Vanaf maart 2023 worden binnengekomen initiatieven bij de gebiedsteams beoordeeld op wenselijkheid, haalbaarheid en beheerbaarheid. Dit doen we door adviseurs vanuit BOR aan te laten sluiten bij de gebiedsteam-overleggen. Dit bevordert de signalering van koppelkansen en de borging van beleidskaders.
- Het instellen van een structurele stedelijke programmeertafel om intern tot één uniform overzicht te komen van alle projecten, initiatieven en kansen staat op de agenda. Daarnaast werken we in de gebieden waar de noodzaak tot groot onderhoud het grootst is aan integrale programma's voor de openbare ruimte. Momenteel werken we al aan een gezamenlijke programmering voor Kanaleneiland en Overvecht. Hoograven is de volgende op het lijstje.

## 3. Transitie van de openbare ruimte

Met het beheer van de openbare ruimte sluiten we zoveel mogelijk aan bij de stedelijke opgaven van Utrecht en de veranderende behoeften in de maatschappij. Bij vervangingsprojecten en groot onderhoud zetten we – waar mogelijk – in op klimaatadaptatie, vergroening, mobiliteit, woningbouw, de energietransitie en digitalisering.

Hieronder geven we aan hoe ontwikkelend beheer toegepast wordt in de openbare ruimte en welk effect de ingezette transitie heeft op de kwaliteit van de openbare ruimte.

### 3.1 Ontwikkelend beheer in de openbare ruimte

Resultaten 2022

De volledige integratie van de werkwijze van ontwikkelend beheer is een proces van geleidelijkheid. Bij lopende projecten proberen we ontwikkelend beheer mee te nemen en bij nieuwe projecten zetten we er vanaf het begin op in. Voorbeelden hiervan zijn lopende projecten als Amazonekwartier, Rubenskwartier en Welgelegen en den Hommel. De transitie betekent dat het tijd kost voordat de resultaten van het ontwikkelend beheer in volle wasdom op straat zichtbaar zijn. Door de complexiteit en de benodigde afstemming en participatie bij een integraal project vergt de voorbereidingstijd enkele jaren. Ook neemt de uitvoering vaak meerdere jaren in beslag. In de verantwoording over 2022 hebben we concrete resultaten benoemd die laten zien hoe de transitie zichtbaar wordt in de openbare ruimte.

Ook in het dagelijks beheer en onderhoud geven we invulling aan ontwikkelend beheer, zoals bij het stimuleren van de biodiversiteit en bij vermindering van CO2- uitstoot van het materieel. Zo is ons maaibeleid gericht op het verhogen van biodiversiteit, zijn stappen gezet in de natuurlijke bestrijding van de eikenprocessierups en werken we sinds februari 2022 alleen nog met elektrische bladblazers in plaats van benzinebladblazers.

Vervolgstappen in 2023

We bouwen met de groot onderhouds- en vervangingsprojecten voort op de resultaten van 2022, waarbij we waar mogelijk inzetten op een integrale aanpak van de openbare ruimte. Voor een bijgewerkt overzicht van de projecten voor de komende zes jaar verwijzen we naar het Meerjaren Investeringsprogramma 2024-2029.
In het dagelijks beheer en onderhoud zetten we verdere stappen in het natuurlijk beheer. Dit met als doel het vergroenen van de openbare ruimte, het verhogen van de ecologische waarde in de stad door extra voedsel- en leefgebieden voor insecten en het versterken van de biodiversiteit. Een voorbeeld is het nog meer aantrekken van natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups.

### 3.2 Kwaliteit van de openbare ruimte

Resultaten 2022

In 2022 is 7,2 miljoen euro aan achterstallig onderhoud weggewerkt: ruim 5,6 miljoen euro bij verhardingen en bijna 1,6 miljoen euro bij groen en civiele constructies. Daarbij verbeterden we waar mogelijk ook de groeiomstandigheden van bomen.
Helaas werd de uitvoering van projecten belemmerd door een langere voorbereidingstijd die de transitie naar onze nieuwe werkwijze met zich meebrengt. Daarnaast hadden we te maken met beperkte (markt)capaciteit en problemen bij de levering van materialen. Op basis van de in 2022 uitgevoerde inspecties blijkt dat deze belemmeringen niet hebben geleid tot een noemenswaardige toename van het achterstallig onderhoud.

Vervolgstappen in 2023

De komende jaren werken we het achterstallig onderhoud verder weg en maken dit inzichtelijk via het MJIP. We blijven de ontwikkeling van het achterstallig onderhoud de komende jaren scherp monitoren en rapporteren daarover bij de verantwoording.
We hebben de afgelopen periode ook gezien dat voor de openbare ruimte ‘schoon, heel en veilig’ niet meer voldoende is. Het gaat ook om het gebruik van en de waardering voor de openbare ruimte. En om de waarde die met beheer en onderhoud kan worden toegevoegd. Zo mag binnen de huidige

kwaliteitsnorm maar zeer beperkt spontane vegetatie op verharding of in boomspiegels aanwezig zijn, terwijl we zowel uit de raad als van bewoners steeds meer verzoeken krijgen om de spontane vegetatie te laten staan. Via de pilot ‘wilde bloemen en planten’ meten we daarom zowel het effect op de biodiversiteit als het effect op de beleving van de openbare ruimte door inwoners. Ook volgen en participeren we in landelijke onderzoeken naar sturen op waarde en beleving.

## 4. Tot slot

Via deze brief geven we aan waar we staan na het tweede uitvoeringsjaar van de Nota Beheer Openbare Ruimte. We hebben fors geïnvesteerd in de organisatie en zijn volop bezig met de implementatie van het verbeterprogramma en een integrale werkwijze. In 2023 gaan we door met deze ontwikkeling met als doel om het instrumentarium voor ontwikkelend beheer op orde te brengen en de volgende stappen te kunnen zetten voor een integrale werkwijze.

Voor het tweede achtereenvolgende jaar hebben we meer dan €7 miljoen aan achterstallig onderhoud weggewerkt. Tegelijkertijd schetsen we dat het uitvoeren van de ambities niet van vandaag op morgen is gerealiseerd. Zowel waar het gaat om de transitie van de beheerorganisatie, als het realiseren van ontwikkelend beheer buiten op straat.

Nu de transitie van de organisatie grotendeels is afgerond, zien we dat de meerwaarde van deze voortgangsbrief afneemt. Het MJIP daarentegen wordt volop doorontwikkeld. Met de vermelding dat dit de laatste voortgangsbrief zal zijn, zullen we u - zoals toegezegd - jaarlijks bij de voorjaarsnota via het MJIP informeren over de stappen die we zetten in het ontwikkelend beheren van onze stad

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester